

ÖZBEKİSTAN

ÖZBEKİSTAN Tarım Sektörü Ülke Yatırımcı Rehberi

2022

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	2
GENEL BİLGİLER	3
EKONOMİK GÖSTERGELER	4
LOJİSTİK	4
HUKUKİ ALTYAPI	5
TİCARETE KONU ANLAŞMALAR	5
BAŞLICA ULUSLARARASI ÜYELİKLER.....	6
ÖZBEKİSTAN PAZARINA ERİŞİM DURUMU	6
TARIM SEKTÖRÜ	7
İKLİM	11
TOPRAK ÖZELLİKLERİ.....	12
ÖZBEKİSTAN'DA ARAZİ KULLANIMI	13
ÖZBEKİSTAN'DA ARAZİ KULLANIMI (2)	14
BİTKİSEL ÜRETİM	16
EKİM ALANLARI.....	16
VERİM	18
ÜRETİM MİKTARI	20
HAYVANSAL ÜRETİM.....	22
ÜRETİM.....	22
HAYVAN VARLIĞI.....	23
ORMAN ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ	24
DIŞ TİCARET	25
DIŞ TİCARET PARTNERLERİ	25
ÖZBEKİSTAN'IN İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ	26
ÖZBEKİSTAN'IN TARIM ÜRÜNÜ İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 ÜLKE	26
ÖZBEKİSTAN'IN İTHAL ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ	27
ÖZBEKİSTAN'IN TARIM ÜRÜNÜ İTHAL ETTİĞİ İLK 10 ÜLKE	27
ORMAN ÜRÜNLERİ İTHALATI.....	28
ORMAN ÜRÜNLERİ İHRACATI.....	28
TÜRKİYE-ÖZBEKİSTAN TİCARETİ	29
TÜRKİYE'NİN ÖZBEKİSTAN'A İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ	29
TÜRKİYE'NİN ÖZBEKİSTAN'A İTHAL ETTİĞİ TARIM ÜRÜNÜ (8 Kalem)	30
TÜRKİYE'DEN ÖZBEKİSTAN'A İHRAÇ POTANSİYELİ YÜKSEK ÜRÜNLER	31
YATIRIM ORTAMI	32
KAYNAKÇA	34
SONSÖZ VE İLETİŞİM	35

KISALTMALAR

AEU	: Eurasian Economic Union	Avrasya Ekonomik Birliği
FAO	: U.N. Food and Agriculture Organization	B.M. Gıda ve Tarım Örgütü
HDI	: Human Development Index	İnsani Kalkınmışlık Endeksi
IDB	: Islamic Development Bank	İslami Kalkınma Bankası
IFC	: International Finance Corporation	Uluslararası Finans Kurumu
ILO	: International Labor Organization	Uluslararası İşgücü Örgütü
IMF	: International Monetary Fund	Uluslararası Para Fonu
Interpol	: International Criminal Police Organization	Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı
PCA	: The Permanent Court of Arbitration	Daimî Tahkim Mahkemesi (BM)
UN	: United Nations	Birleşmiş Milletler
WB / DB	: World Bank	Dünya Bankası
WTO / DTÖ	: World Trade Organization	Dünya Ticaret Örgütü

GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	Özbekistan Cumhuriyeti
Nüfus bilgisi ve istihdam verileri	33,5 milyon (2022) İşgücü: Tarım %25,9 Sanayi %13,2 Hizmet %60,9
Dil (Resmi diller)	Özbekçe
Yüzölçümü	447.400 km ²
Başkenti	Taşkent
Başlıca Şehirleri	Taşkent, Namangan, Semerkant, Andican, Buhara, Fergana
Yönetim Şekli	Başkanlık Tipi Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Shavkat MIRZIYOYEV
Siyasi ve İdari Yapısı	Meclis; dar bölge seçim sistemine göre siyasi partilerin katıldığı oylamalar sonucunda seçilen milletvekillerinden oluşmaktadır. Senato; bölgesel temsil esasına göre seçilen 100 senatörden oluşur. Bakanlar Kurulu; başbakan, başbakan yardımcıları, bakanlar ve devlet komitesi başkanlarından oluşur.

Coğrafi Konumu

Orta Asya'nın merkezinde bulunan Özbekistan'ın komşuları Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan ve Türkmenistan olup yüzölçümü 447.400 km² 'dir. Ülke güneybatıdaki Ceyhun (Amuderya) ile kuzeydoğudaki Seyhun (Sırderya) ırmakları arasında uzanan toprakların büyük bölümünü kapsar.

Ülkenin kuzey ile güney ucu arası 925 km, doğu ile batı ucu arası 1400 km olup, sınırlarının toplam uzunluğu 6221 km'dir. 1936'da kurulan Karakalpakistan Özerk Cumhuriyeti ile birlikte Özbekistan, 13 bölgeye ayrılmıştır.

Bu bölgeler: Taşkent, Andican, Buhara, Cizzak, Kaşkaderya, Namangan, Semerkant, Surhanderya, Sırderya, Fergana, Harezim ve Navoi bölgeleridir. Topraklarının %46'sı yayla ve bozkırlardan ve %41'i de çöl ve diğer arazi tiplerinden oluşan Özbekistan'ın toplam kara alanlarının %3'ü orman ve koruluk, %10'u ise tarıma elverişlidir.

Ekilebilir alanların yaklaşık %95'i ise sulanabilmektedir. Bu özelliği ile Özbekistan, Orta Asya cumhuriyetleri arasında en iyi sulu tarım yapılabilen ülke konumundadır.

Kaynak: (Anonim a, 2022)

EKONOMİK GÖSTERGELER

GSYİH (Satın alma gücü paritesi)	326,02 milyar \$ (IMF tahmini, 2022)
Ülkenin ekonomik büyüme hızı	%3,4 (IMF tahmini, 2022)
Kişi başına düşen milli geliri	9.240 \$ (IMF tahmini, 2022)
Tüketici fiyat enflasyonu	%11,8 (IMF tahmini, 2022)
İhracat/ ithalat	İhracat: 16,6 milyar \$/ İthalat: 25,5 milyar \$
İşsizlik oranı	%10 (IMF tahmini, 2022)
İşgücünün sektörel dağılımı (%)	Tarım %13,3 Sanayi %39,3 Hizmet %47,4
İnsani gelişmişlik endeksi	0,720 (HDI değeri) / 106. Sırada (192 ülke arasında)
Dünya Bankası iş yapma kolaylığı endeksi	69. sırada (190 ülke arasında) (2020 WB)
Ekonomik serbestlik endeksi	Özbekistan Fraiser Institute veri tabanında değerlendirmeye alınmamıştır.
Küresel rekabetçilik açısından durumu	Özbekistan WEF (Dünya Ekonomik Forumu) veri tabanında değerlendirmeye alınmamıştır.
GSYİH'nin sektörel dağılımı	Tarım %18,5 Sanayi %34,4 Hizmetler % 47
Asgari ücret/ tarımsal asgari ücret	920.000 Som-83,75 \$ / 747.300 Somu – 67,39 Euro- 68,62 \$
Doğal kaynakları	Doğal gaz, petrol, kömür, altın, uranyum, gümüş, bakır, kurşun ve çinko, tungsten, molibden
Başlıca tarımsal üretim	Pamuk, sebze, meyve, tahıl, süt

LOJİSTİK

Havalimanı sayısı ve ihracat ithalat gümrük kapısı sayısı	13 Havalimanı / 122 Gümrük noktası
Denizle olan bağlantısı (kıyası var/yok)	Yok
Liman bağlantısı (Liman var/yok),	Termiz (Amu Darya) Akarsu üzerinde liman var.

Kaynak: (Anonim a, 2022)

HUKUKİ ALTYAPI

Tarımsal İşbirliği Anlaşmaları

Anlaşmanın Adı	İmza Tarihi/Yeri
Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Özbekistan Cumhuriyeti Kışlak Hocalığı Bakanlığı Arasında Tarım Alanında Bilimsel, Teknik ve Ekonomik İşbirliği Protokolü	08.07.1995/Taşkent (11.09.1995'te yürürlüğe girdi.)
Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Özbekistan Cumhuriyeti Devlet Ormancılık Komitesi Arasında Ormancılık Alanında İşbirliği Anlaşması	30.4.2018 / Taşkent
Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği ile Özbekistan Tarım Bakanlığı ve Özbekistan Büyük İvest Firması arasında İşbirliği Mutabakat Muhtırası	07.05.2019/Ankara
Türkiye Cumhuriyeti ve Özbekistan Cumhuriyeti Arasında Bitki Koruma ve Karantinası Anlaşması	06 Nisan 2021 Ankara ve Taşkent'te nota teatisi yoluyla imzalanmıştır.
Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı ile Özbekistan Cumhuriyeti Tarım Bakanlığı arasında Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Alanında İşbirliği Niyet Beyanı	9 Şubat 2022 tarihinde imzalanmış, imzalandığı tarihte yürürlüğe girmiştir.
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Balıkçılık Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı	28.06.2021 tarihinde Taşkent'te imzalanmıştır.

Kaynak: (TOB, 2022)

TİCARETE KONU ANLAŞMALAR

Ülke Adı	İmza Tarihi	Yürürlük Tarihi
Karma Ekonomik Komisyon Kurulmasına Dair Anlaşma	09.07.1995	07.01.1996/22516
Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım ve İşbirliği Anlaşması	18.11.1997	22.12.1997/23208
Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	13.04.1998	16.05.2000/24051
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	25.10.2017	02.04.2020/31087
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	25.10.2017	28.03.2020/31082

Kaynak: (Resmî Gazete, 2022)

BAŞLICA ULUSLARARASI ÜYELİKLER

İkili, bölgesel, çoklu ve çok taraflı ticari ilişkiler

Özbekistan'ın DTÖ üyeliğine ilişkin müzakereleri devam etmektedir. Özbekistan Avrasya Ekonomik Birliği gözlemci üyesidir ve 2014'den beri bu birliğin kurmuş olduğu gümrük birliğine de üyedir.

Üyesi olduğu başlıca uluslararası kuruluşlar

Asya Kalkınma Bankası, Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı, Bağımsız Devletler Topluluğu, Avrupa - Atlantik Ortaklık Konseyi, Avrupa Yatırım ve Kalkınma Bankası, Ekonomik İşbirliği Örgütü, Tarım ve Gıda Örgütü, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü, Uluslararası Ticaret Odası-Ulusal Komiteler, Uluslararası Temiz Ulaştırma Konseyi, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi, Uluslararası Kalkınma Birliği, İslami Kalkınma Bankası, Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu, Uluslararası Finans Kurumu, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Uluslararası Çalışma Örgütü, Uluslararası Para Fonu, Interpol, Uluslararası Olimpiyat Komitesi, Uluslararası Standartlar Teşkilatı, Uluslararası Telekomünikasyon-Uydu Örgütü, Uluslararası Haberleşme Birliği, Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı, Bağlantısızlar Hareketi, İslam İşbirliği Teşkilatı, Kimyasal Silahları Yasaklama Organizasyonu, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü, Barış için Ortaklık, Şanghay İşbirliği Örgütü, Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı, Birleşmiş Milletler EğitimBilim ve Kültür Örgütü, Birleşmiş Milletler Endüstriyel Gelişme Örgütü, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü, Dünya Posta Birliği, Dünya Gümrük Örgütü, Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu, Dünya Sağlık Örgütü, Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı, Dünya Meteoroloji Örgütü, Dünya Ticaret Örgütü-gözlemci

Kaynak: (Dışişleri Bakanlığı, 2022)

ÖZBEKİSTAN PAZARINA ERİŞİM DURUMU

Özbekistan'da tüketici tercihleri bakımından "Türk Malı" algısı oldukça yüksektir. Bununla birlikte, fiyat faktörü, finans ve bankacılık sisteminin çok derin olmaması, lojistik avantajları gibi sebeplerle ülkede Çin malları oldukça fazla tercih edilmektedir.

Yeni dönemde, ülkenin uluslararası sisteme entegrasyonunun artması ve bankacılık sisteminin gelişmesi gibi faktörler bu tercihlerin değişmesine neden olacaktır.

Ülkemiz ile önümüzdeki dönemde imzalanması planlanan tercihli ticaret anlaşması ile demiryolu kullanımının yaygınlaşması sonucunda Türk ürünlerinin rekabetçiliğini daha da artıracığından tüketicilerin "Türk Malı" işaretli ürünleri daha fazla tercih edeceği düşünülmektedir.

Özbekistan bankaları tarım sektöründeki projeler için %3,5'ten %14'e varan faiz oranlarıyla kredi vermektedir. Hükümet, gıda endüstrisi işletmelerine ve bireysel gıda üreticilerine uygun fiyatlı kredi sağlamak için İmar ve Kalkınma Fonu (Fund for Reconstruction and Development) ve Ulusal Banka'ya (National Bank of Uzbekistan) yıllık olarak bir kredi limiti tahsis etmektedir.

Özbekistan'da Asya Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ve diğer gıda sanayi ve tarımın gelişmesine yönelik kredi kuruluşları faaliyet göstermektedir.

“Uzbekoziqovqatholding” şirketi Tarım Bakanlığı ile birlikte gıda endüstrisindeki ulusal politikayı tanımlayan kapsamlı bir belge geliştirmiş ve önerileri almak için ilgili kuruluşlara dağıtmıştır. Belge, Özbekistan için ulusal bir gıda ağı ve yatırımcılar için tek bir ulusal bilgi portalı oluşturmayı amaçlamaktadır.

Özbekistan pazarına erişim ve pazar özellikleri hakkında detaylı bilgiye Ticaret Bakanlığınca hazırlanmış olan “[Özbekistan Pazar Bilgileri](#)” dosyasından ulaşılabilmektedir (Anonim b, 2022).

TARIM SEKTÖRÜ

Özbekistan Tarımsal Durum

Tarım, Özbekistan ekonomisinin önemli bir sektörüdür. 2020 yılı itibari ile 239,4 milyar \$ olan satın alma gücü paritesi GSYİH'nın yaklaşık %18'ini tarım sektörü oluşturmaktadır. 33,5 milyon nüfusa sahip olan Özbekistan'da ortalama yaş 30 civarında olup, nüfusun %46'sı 25-54 yaş arasındaki aktif iş gücü sınıfında yer almaktadır. Toplam işgücünün ise yaklaşık %26'sını tarım sektörü istihdam etmektedir.

Topraklarının yüzde 46'sı yayla ve bozkırlardan ve yüzde 41'i de çöl ve diğer arazi tiplerinden oluşan Özbekistan'ın toplam kara alanlarının yüzde 3'ü orman ve koruluk, yüzde 10'u ise tarıma elverişlidir. Ekilebilir alanların yaklaşık yüzde 95'i ise sulanabilmektedir. Bu özelliği ile Özbekistan, Orta Asya cumhuriyetleri arasında en iyi sulu tarım yapılabilen ülke konumundadır.

Özbekistan ekonomisinin önemli sektörlerinden olan tarımın ülke GSYİH'sinin yüzde 18,5'ini oluşturmakta olup, ülke genelindeki toplam 4 milyon hektar sulanan arazide yıllık ortalama 22 milyon ton meyve-sebze ile 8 milyon ton tahıl ürünleri ve 3 milyon ton pamuk üretilmektedir. Ancak meyve sebze işleme tesislerindeki yetersizliklerden ve eski teknoloji kullanımından ötürü üretimi yapılan mallar istenilen düzeyde işlenememektedir.

Pamuk, Özbekistan tarımsal üretiminin önemli bir bölümünü kapsamakta olup, tarımsal ihracat içerisinde de büyük bir paya sahiptir. Bunun yanında üretimin çeşitlendirilmesi amacıyla yer yer pamuk yerine tahılların ekimine geçiş görülmektedir. Son dönemde pamuk ekili alanlarda %25'lik bir azalma olmuştur.

Çiftlik yapısı olarak 3 farklı model göze çarpmaktadır; Aile çiftçiliği (Dekkan) olarak adlandırabilecek küçük ölçekli işletmeler, bunlara kıyasla bir miktar daha büyük üretim potansiyeline sahip orta büyüklükteki işletmeler (Cluster) ve Sovyet döneminde devlet tarafından yönetilen ancak şu an kooperatif yapısına sahip büyük ölçekli işletmeler.

1990'ların başında ülkede tarımsal üretim devlet işletmeleri ve kooperatifler tarafından gerçekleştirilirken, 1999 yılından itibaren büyük ölçekli devlet işletmelerinin özelleştirilmesi çalışmaları başlatılmıştır. Tarım alanları devlet mülkiyetinde kalmaya devam etmektedir. Temmuz 1998'de yayınlanan bir kararname ile başka bir yasada aksine bir hüküm

bulunmadıkça arazi parsellerinin satılması ya da ipotek edilmesi yasaklanmıştır. Yapılan özelleştirme arazilerin bir nevi kiralanması anlamına gelmektedir.

Özbekistan'da tarımsal faaliyetler merkezi planlama ile yürütülmektedir. Özbekistan, Tarım Bakanlığı (Kırsak Hocalığı Vazırlığı), Özbekistan Dış Ekonomik İlişkiler, Yatırım ve Ticaret Bakanlığı ve Devlet Planlama Komitesi tarafından tarım alanlarında yetiştirilecek ürünlerin miktarları bölgelere göre belirlenmektedir.

Çiftçi yetiştirdiği ürünlerin (pamuk hariç) devlete vermekle yükümlü olduğu miktarı aşan kısmını istediği gibi satma ve kullanma hakkına sahiptir. Devlete verilmesi gereken miktar hektar başına ton olarak belirlenir. Çiftçi üretim fazlasını ancak yaşadığı vilayet dâhilinde satabilmektedir. Pamuk üreten çiftçilerin ürettiği pamuğun tamamını devlet almakta olup, pamuk ticareti yasaktır.

Özbekistan tarım alanındaki verimliliği artırmaya yönelik bilimsel çalışmalara büyük önem vermektedir. Bu amaçla, Özbek Tarımı Bilimsel Verimlilik Merkezi'ni kurmuştur. Bu kuruluş, Tarım Bakanlığı ve diğer Kuruluşlarla işbirliği yaparak ülkedeki tarım komplekslerinin sorunları konusunda bilimsel araştırmalar yapmak; tarımsal üretim etkinliğini en üst seviyeye çıkarmak için gerekli çalışmaları yürütmek ve uluslararası araştırma merkezleriyle işbirliğini geliştirmekle görevlendirilmiştir.

Diğer yandan Pahtabank'ın (Pamukbank) Agrobank (Ziraat Bankası) adıyla yeniden kurulmasına ilişkin cumhurbaşkanı kararı yayınlanmıştır. Buna göre, tarım sektöründeki projelerin finanse edilmesi, tarım sektöründe faaliyet gösteren işletmeler ile çiftçilere kredi ve bankacılık hizmeti verilmesi, tarım sektöründe yatırım politikasının yürütülmesinin Agrobank'ın temel görevleri olarak belirlenmiştir. Öte yandan cumhurbaşkanı tarafından alınan diğer bir karar ile Galla Bank, Kırsak Kuruluş Bankasına (Rural Construction Bank) dönüştürülmüştür. Ağırlıklı olarak kırsal kesimlerin geliştirilmesine yönelik projeleri finanse etmekle yükümlü olacaktır.

Ülkede tarım ürünlerinin yetiştirilmesi, ekim, bakım ve hasat işlemlerinde 267.000 adetten fazla tarım makine ve ekipmanı kullanılmaktadır. Son 3 yılda, 32.000'den fazla yerli tarım işletmesi, yaklaşık 24.000 adet tarım makinesi üretildi ve 8.000'den fazla tarım makinesi, tekstil kümeleri, büyük çiftlikler ve diğer ithalatçılar tarafından doğrudan yurt dışından ithal edildi. Bunların arasında yabancı şirketler CNH, Claas, John Deere, Kuhn, Amazone, Kverneland, Massey Ferguson, Amkador, MTZ ve Lemken", "Rostselmash" ve diğer şirketler var.

Her yıl çiftlikler, kooperatifler ve tarım işletmeleri yılda 11.000 adetten fazla tarım makinesi talep etmektedir. Özellikle kaynak tasarruflu, birleşik ve özel ekipmanlara olan talep artmaktadır. Örneğin, traktörler, biçerdöverler, pamuk toplama makineleri, tahıl ekim makineleri, toprak işleme ekipmanları, lazer tesviye makineleri, püskürtücüler, diskarolar, mineral gübre serpmeye makineleri ve diğer türler.

Özbekistan Cumhuriyeti Tekstil Sanayicileri Derneği tarafından paylaşılan bilgilere göre, 2021 yılında ülkede 3,4 milyon ton ham pamuk üretilmiştir. Rapora göre Özbekistan'da 122 pamuk ve tekstil klasterları (küme) faaliyet göstermektedir. Özbekistan Tarım Bakanlığı'na göre 2021'de pamuk yetiştirmek için çiftçilere 1,03 milyon hektar arazi tahsis edilmiştir.

Özbekistan Cumhuriyeti Tarım Bakanlığı, Özbekistan'daki Avrupa Birliği Heyeti ve Özbekistan'daki Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen 4.150.000 avro değerindeki "Tarım-gıda sektöründe yeşil ekonomiye geçiş ve iklim odaklı tarımsal bilgi ve yenilik sisteminin geliştirilmesi" projesinin uygulanmasına ilişkin belgeyi imzaladı. Uygulama süresi 30 Eylül 2025 tarihine kadardır. Özbekistan'ın gıda ve tarım sektörlerinde yeşil ekonomiye kapsayıcı geçişin yanı sıra "iklim açısından akıllı" Özbek tarımsal bilgi ve yenilik sisteminin uygulanmasına katkıda bulunmayı amaçlıyor.

Tarımda Ulusal Bilgi ve Yenilik Merkezi sisteminde Tarım Ekonomisi ve Gıda Sektörü Araştırma Enstitüsü temelinde Tarım Bakanlığı bünyesinde Gıda ve Tarım Alanında Uluslararası Stratejik Geliştirme ve Araştırma Merkezi kuruldu. Merkezin ana görevlerinden biri, gıda ve tarım sektörlerinin kurumsal analizi ve reformların ana yönlerinin geliştirilmesidir. 2022-2023 yıllarında meyve bahçeleri ve üzüm bağları oluşturulması, sebze, patates, kavun, baklagiller ve yağlı tohumlar yetiştirmek için gösteri saha çalışması düzenlenmesi, devletin dış borcuna karşı kullanılan fonlar ve devam eden ve tamamlanan projelerde elde edilen sonuçlarla ilgili bilgileri resmi internet sitesinde düzenli olarak yayınlaması amaçlanmaktadır. Bu merkez, 100 milyon \$'lık bir tarım AR-GE merkezinin kurulmasını sağlayacaktır.

"Uzkimyosanoat" anonim şirketi bünyesindeki işletmeler tarafından 2021 yılının başından bu yana üretilen azotlu mineral gübre miktarı 3 milyon tonu geçti. Özbekistan kendi gübre ihtiyacını üretiminden sağlamakta olup, önemli miktarda da ihraç etmektedir. Gübre fabrikalarından birini özelleştirmektedir.

Özbekistan 2021 yılı içerisinde yaklaşık 28.000 ton et ithal etmiştir. Hayvancılık işletmelerinin azlığından, hayvan ırkının kaliteli olmayışından ve yem bitkisi üretiminin yetersizliğinden dolayı et ihtiyacı giderek büyümektedir.

Ülke balıkçılık sektöründe son beş yılda 2,2 trilyon som değerinde 1.016 projenin hayata geçirilmesi sonucunda 6 kat artan balık alım hacmi, bu yıl 400 bin tona ulaşacağı belirtilmiştir. Navoi, Namangan, Syrdarya, Ferghana ve Taşkent bölgelerinde balık yetiştiriciliğinin verimi hektar başına sadece 3-4 tondur. Bunun nedeni, bu bölgelerdeki yoğun balık yetiştiriciliği hacminin toplam üretimin yüzde 10'unu geçmemesidir. Bu bağlamda, yapay rezervuarların yoğunlaştırılması, kümelerin geliştirilmesi ve sanayide iş birliği konuları ele alınmaktadır. Amaç olarak, balık üretimini 2022 yılında 600 bin tona çıkarmak olarak belirlenmiştir.

Özbekistan Devlet İstatistik Komitesi yaptığı açıklamada, Ocak-Kasım 2021'de yaklaşık 1,4 milyon ton meyve ve sebzenin 863,1 milyon ABD Doları karşılığında ihraç edildiğini söyledi. Özbekistan'ın 2021 yılının 11 ayında en çok meyve ve sebze ihracatı yaptığı ülkeler: Kazakistan - 587 bin ton, Rusya - 375 bin ton, Kırgız R. - 123 bin ton, Çin - 99 bin ton, Afganistan - 31 bin ton, Ukrayna - 29 bin ton, Pakistan - 29 bin ton, Türkmenistan - 26 bin ton, Belarus. - 14 bin ton, Türkiye - 13 bin ton, İran - 9.8 bin ton, Azerbaycan - 8,5 bin ton, BAE - 4.6 bin ton, Almanya - 4 bin ton'dur.

2021 yılında Özbekistan'ın 13 yabancı ülkeden 600.000 ton patates ithal etmiştir. Polonya ile 11.5 milyon \$'lık patates tohumu üretmek için finans anlaşması imzalamıştır. Patates ithalatı geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık 74.200 ton arttı. En fazla patates satın

alınan ülkeler Kazakistan (150.000 ton), İran (136.000 ton), Pakistan (128,000 ton), Kırgızistan (24.000 ton), Hollanda (11.000 ton), Rusya (4.500 ton) ve Fransa (616 ton) olmuştur.

1 Ocak 2022 itibariyle sektörler kesiminde yabancı sermayeli tarım, ormancılık ve balıkçılık alanında işletme sayısı, 718'dir. 2021 yılında ülkede tarım, ormancılık ve balıkçılık ürünleri üretim hacmi, geçen yılın aynı dönemine göre %4 artışla 317,8 trilyon Som oldu. Tarım ürünleri üretiminde çiftçi çiftliklerinin payı %66 (%2,1 büyüme), çiftliklerin %29,3 (%5), tarımsal faaliyetlerde bulunan kuruluşların payı %4,7 (%18) olarak gerçekleşti. Aynı zamanda, gayri safi tarım hasılasında, bitkisel üretimin payı %47,5, hayvancılık %47,7, avcılık hizmetleri, ormancılık ve balıkçılık %4,8 olarak gerçekleşti. Raporlama döneminde tarım ürünlerinden 10,859 bin ton sebze (%4,1 büyüme), 7,541 bin ton tahıl (-%1,2), 3,292 bin ton patates (%4,7), 2,853 bin ton meyve (%1,4), 2,281 bin ton kavun (%6,9) ve 1,695 bin ton üzüm (%5,5) üretildi. Ayrıca hayvancılık ürünlerinden 2,640 bin ton et (%4,8), 11,287 bin ton süt (%2,8), 8,053 milyon yumurta (%3,5) ve 1,263 bin karakul derisi (%9,7) üretildi.

Ayçiçeği, soya, aspir ve diğer yağlı tohumların yetiştiriciliği için bu yıl 65.000 hektar arazi ayrılmıştır.

Özbekistan'ın buğday üretimi 7-8 milyon ton, ancak tüketimi 8,5 milyon ton 'dur. Kazakistan'dan ithal etmektedir.

Tarımsal üretimin artırılması ile ilgili birçok alanda üreticilere destek vermektedir. Destekler hibe, kredi faizinin sübvansiyonu şeklinde olmaktadır. Türkiye'nin tarımsal destek ödemeleri sistemi şu an inceleme aşamasındadır.

Kaynak: (DAİB, 2022)

İKLİM

Ülkede karasal iklim hâkimdir. Mart ve nisan aylarında 15-20°C arasında seyreden sıcaklık, mayıs ayından itibaren 30°C üstüne çıkmakta, haziran, temmuz ve ağustos aylarında uzun süre 40°C üzerinde seyretmektedir. En soğuk ay ocak, en sıcak ay ise temmuzdur. Bölgelere göre değişmekle birlikte kışın sıcaklık -30- -35°C kadar düşebilmekte, yazın da 45-50°C kadar çıkmaktadır. Genel olarak ise, kış aylarının ortalama sıcaklığı -5 ve 5°C, yaz aylarının ortalama sıcaklığı da 29-34°C arasında seyrettiği söylenebilir.

Uzun süren sıcak ve kurak bir yazdan sonra yağmurlu bir sonbahar ve az yağışlı soğuk ve kısa süren bir kış mevsimi yaşanmaktadır. Yıllık ortalama yağış miktarı 200 milimetredir. Yağış türü çoğunlukla yağmur ve soğuk kış günlerinde kar şeklindedir. Çöl bölgelerinde 80-90 milimetreye kadar düşen yağışlar, dağlarda ve yüksek kesimlerde 350-360 milimetreye kadar yükselir.

Bol güneşli bir iklime sahip olan Özbekistan'da gün ışığı yazları günde 15 saat, kışları ise 9 saat civarındadır. Ülkenin en kuzey kesimleri yılda 2.700-2.980 saat, güney kesimleri ise 2.800-3.130 saat güneşli geçmektedir.

Bölgelerdeki iklim yapısı ise şöyledir: Andican Vilayeti'nde sert kara iklimi hâkimdir. Ülkenin güney batısında bulunan Buhara Vilayeti'nin iklimi de sert kara iklimi olup, vilayetin topraklarının büyük bir kısmı Kızıl Kum Çölü'nden oluşmaktadır. Cizzah Vilayeti de soğuk kışlı ve sıcak yazlı kara iklimine sahiptir. Fergana Vilayeti ise, yumuşak kışlı ve sıcak yazlı bir bölgedir. Güneyde yer alan Kaşkaderya ve Surhanderya vilayetlerinde de kışlar nispeten yumuşak yazlar ise sıcak geçmektedir. Harezmi Vilayeti'nin ve Karakalpakistan'ın iklimleri birbirine çok yakın olup, kışları az kar yağışlı ve çok soğuk geçer, yazları ise aksine çok sıcaktır. Sırderya ve Taşkent vilayetlerinin yumuşak ve nispeten rutubetli bir kışı ve kuru bir yazı vardır. Navoi, Semerkant ve Namangan vilayetleri de yaklaşık Taşkent Vilayeti'ne benzer bir iklime sahiptir.

Kaynak: (Dünya Bankası, 2022)

TOPRAK ÖZELLİKLERİ

Özbekistan toprakları, farklı iklim, bitki örtüsü özellikleri ve kayaç yapılarının etkileriyle değişik karakterlerde oluşmuştur. Özbekistan'ın geniş bir bölümünü kaplayan düz ve çöl karakterindeki bölgelerde tuzlu veya alkali, tipik çöl toprakları hâkimdir.

Dağlık alanlarda ve dağ yamaçlarında daha çok kahverengi orman toprakları bulunmaktadır. Yağışın yüksek ve dolayısıyla bitki örtüsünün nispeten yoğunluk kazandığı yüksek platolarda, podzollaşmaya (serin ve bol yağışlı sahalarında görülen bir toprak oluşum sürecidir. Karakterli ve gri renkli topraklara podzolik toprak denir. Toprağın üst kısmında yıkanma baskını) başlamış, hafif asidik topraklara rastlanmaktadır.

Özbekistan yüzölçümünün beşte dördü tipik çöl karakterlerindeki düzlüklerle kaplı olmasına karşın 600'den fazla ırmak ve nehrin kaynaklandığı dağlardan düz çöllere doğru giden vadilerde organik maddece zengin, derin çayır, mera bitki örtüsü altında oluşmuş koyu kahverengi topraklara da rastlanmaktadır.

Bu vadilerde akarsuların yer yer göllenmesi sonucunda bataklıklar ve dolayısıyla organik toprakların hâkim olduğu yöreler de bulunmaktadır. Akarsuların buharlaşması ile tamamen kurduğu vadi tabanlarında ise tuzlu ve yer yer alkali, kurak çöl ikliminin karakteristik toprakları olan solonetz ve solonçak toprakları ortaya çıkmaktadır.

Özbekistan'ın doğusunu kaplayan Tienşan ve Pamir-Altay sıra dağlarının yamaçlarında, erozyonla taşınan toprakların yığıldığı Fergana vadisinde, genel olarak ülkenin en verimli toprakları bulunmaktadır. Büyük çoğunluğu ile alüvyal toprakların oluşturduğu Fergana vadisinde, tuzlu ve alkali topraklara da rastlanmaktadır. Bu nedenle Fergana vadisi ülkenin en verimli topraklarının bulunduğu, yoğun tarımsal üretimin yapıldığı bir yöre olmuştur. Pamuk tarımının yapıldığı özellikle Buhara vilayetinde vahşi sulama ile yapılan pamuk tarlalarında tuzlanma görülmektedir.

Kaynak: (DAİB, 2022)

ÖZBEKİSTAN'DA ARAZİ KULLANIMI (1)

Eyalet	Toplam Ekilen Arazi (1000 ha)	Bölgedeki Toplam Nüfus (1000 kişi)	Kırsalda yaşayanların yüzdesi	Pamuk/ Buğday Ekimi (%)	GSYİH'da Tarımın Payı
Karakalpakstan	254,9	1.818	50,8	62,3	20,5
Andijan	230,1	2.963	47,6	76,6	46,5
Bukhara	240,6	1.844	62,5	83	40,3
Jizzakh	401,1	1.301	53	61,8	47,7
Kashkadarya	495,5	3.089	57,1	78,1	25,9
Navoi	103,5	943	51,1	82,6	22,1
Namangan	225	2.652	35,3	75,8	39,6
Samarkand	359	3.652	62,4	73	40,5
Surkhandarya	285	2.462	64,4	82,3	44,6
Syrdarya	232,8	803	56,9	85,3	43,3
Tashkent	353,5	5.253	27,6	61,7	29
Fergana	288,9	3.565	43,3	75,7	28,4
Khorezm	236,7	1.777	67,8	65	41,6

Kaynak: (Dünya Bankası, 2019)

Ülke genelinde tarımsal üretim için ekim yapılan araziler arasında en büyük paya Kashkadarya ve Jizzakh Bölgeleri sahiptir. Tüm bölgelerde olduğu gibi, bu bölgelerde de pamuk ve buğday üretimi oldukça baskındır.

Bölgelere göre, hane halkı üretimi, çiftlik üretimi ve özel sektör üretimleri de farklılık göstermektedir.

ÖZBEKİSTAN'DA ARAZİ KULLANIMI (2)

Eyalet	Bitkisel Üretim (bin ABD \$)			Toplam Üretimdeki % Payı		
	Çiftlik	Hane Halkı Üretimi	Özel İşletme	Çiftlik	Hane Halkı Üretimi	Özel İşletme
Karakalpakstan	39,3	20,6	2,3	63,1	33,2	3,7
Andijan	157,6	196,9	1,9	44,2	55,3	0,5
Bukhara	104,9	126,7	0,8	45,1	54,5	0,4
Jizzakh	69,9	56,2	0,9	68,2	30,9	0,8
Kashkadarya	124,2	31,7	1,6	66,9	32,2	0,9
Navoi	48,3	59,6	2,3	45,3	52,6	2,2
Namangan	88,4	120,3	1,5	42	57,2	0,7
Samarkand	194	137,1	3	58,1	41	0,9
Surkhandarya	85,4	128,5	1,9	39,6	59,5	0,9
Syrdarya	58,7	40,3	2,8	57,6	39,6	2,8
Tashkent	173,8	152,3	8,8	51,9	45,5	2,6
Fergana	110,8	118,4	2,7	47,8	51,1	1,2
Khorezm	78,2	59,6	1	56,3	42,9	0,7
Toplam	1.333,7	1.248,4	31,7	51	47,8	1,2

Tablodan da görülebileceği üzere; tüm bölgelerde buğday ve pamuk üretiminde daralmaya gidilmiş, bunun yerini çoğunlukla sebze ve meyve ekimi almıştır.

Bu kapsamda da en fazla ön plana çıkan ürünlerden biri üzüm olmuştur. Bölgenin kendine has üzüm türleri bulunmakta olup, detaylı bilgi aşağıda verilmektedir.

Bu ürünler arasında üretimi en fazla ön plana çıkan iki ürün pamuk ve üzümdür (son dönem). Bu ürünlerin üretimlerine ve bölgelerine ilişkin detaylar aşağıda yer almaktadır.

Özbekistan'ın tarım sektörü geniş çaplı modernizasyona ihtiyaç duymaktadır, zira en fazla istihdam oluşturan sektör ve ülkenin en büyük ihracat geliri kaynağı olmasına rağmen tarımın potansiyeli tam anlamıyla değerlendirilememektedir.

Tarımın karşı karşıya bulunduğu sorunlar ve geliştirilmesi gerekli yönleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Orta Asya'da artan su sıkıntısıyla birlikte, pamuk üretiminin azaltılarak, tahıl ve diğer ürünlerin üretimine ağırlık verilmesi gündeme gelmiştir. Ülke topraklarının çok az bir kısmının tarıma elverişli olması nedeniyle, tek tip tarım ürününde yoğunlaşma aşırı tuzlanma, erozyon gibi bir takım ciddi sorunların ortaya çıkmasına ve beraberinde tarımsal verimin düşmesine neden olmuştur. Ayrıca, makine ile yakıt yetersizliği de tarımın gündemindeki sorunlardandır. Su sıkıntısı ve çevresel problemlerin etkisi yanında, hükümetin yürüttüğü ithal ikameci politikanın bir parçası olarak da Özbekistan kendi kendine yeterli bir tahıl üreticisi ülke olmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, önümüzdeki yıllarda tarım ve tarıma dayalı sanayilerdeki yatırımların artması beklenmektedir.
- Özbekistan, sebze ve meyve üretimi açısından iyi bir konumda olmakla birlikte, işleme tesislerindeki yetersizliklerden ve eski teknoloji kullanımından ötürü bu alandaki üretim istenilen düzeyde artırılamamaktadır. Dolayısıyla gıda işleme ve paketleme sektörünün geliştirilmesi gerekmektedir. Devlet firması olan UZMEVASABSAVOTUZUMSANOAT (Özbekistan meyve, sebze, üzüm sanayii) sebze, meyve ve paketleme sektörüne hâkimdir.
- Tarımsal alanlarda özel mülkiyetin olmayışı, reform çabalarını olumsuz yönde etkilemektedir. 1999 yılından itibaren büyük ölçekli devlet işletmelerinin özelleştirilmesi başlatılmakla birlikte tarım alanları devlet mülkiyetinde kalmaya devam etmektedir. Yapılan özelleştirme, arazilerin bir nevi kiralanması anlamına gelmektedir.
- Tarım genel olarak devlet kontrolündedir; tarımsal üretim merkezi planlama ile yürütülür ve çiftçinin mahsulü devlet tarafından satın alınır. Çiftçi yetiştirdiği ürünlerin (pamuk hariç) devlete vermekle yükümlü olduğu miktarı aşan kısmını istediği gibi satma ve kullanma hakkına sahiptir. Devlete verilmesi gereken miktar hektar başına ton olarak belirlenir. Çiftçi üretim fazlasını ancak yaşadığı vilayet dahilinde satabilmektedir. Pamuk üreten çiftçilerin ürettiği pamuğun tamamını devlet almakta olup, pamuk ticareti yasaktır. Özel mülkiyet olarak kırsal kesimde yaşayan vatandaşlara dağıtılan arazilerde üretilen sebze ve meyvenin (pamuk hariç) istenilen fiyattan pazarlanabilmesi ve serbestçe satılabilmesi imkânı tanınmıştır. 2008 yılında alınan ve özel çiftliklerin büyütülmesini öngören bir karar uyarınca, küçük çiftlikler büyük işletmelerin oluşmasına imkân verecek şekilde yeniden dağıtılmıştır.
- Ülkede un ve yem fabrikaları ivedi olarak özelleştirme kapsamına alınmıştır. Bir adet gübre fabrikası da özelleştirme kapsamındadır.

Kaynak: Özbekistan Tarım Bakanlığı

BİTKİSEL ÜRETİM

EKİM ALANLARI

Ürün	2018 (ha.)	2019 (ha.)	2020 (ha.)
Buğday	1.351.717	1.310.630	1.351.717
Pamuk	1.057.794	1.050.631	1.057.794
Elma	109.849	98.525	109.849
Arpa	108.933	91.909	108.933
Üzüm	105.745	104.463	105.745
Patates	92.602	89.195	92.602
Domates	57.746	58.880	57.746
Mısır	48.693	43.432	48.693
Pirinç	47.425	64.923	47.425
Kayısı	44.262	43.464	44.262
Diğer sebzeler	43.306	38.669	43.306
Havuç, turp	36.953	38.922	36.953
Soğan (kuru)	34.931	36.148	34.931
Kavun	34.702	29.608	34.702
Salatalık	23.993	23.580	23.993
Aspir tohumu	18.324	16.218	18.324
Diğer taze meyveler	18.160	16.795	18.160
Şeftali ve nektarin	17.813	18.229	17.813
Bakliyat	13.246	14.326	13.246
Lahana	12.863	14.839	12.863
Kiraz	12.718	11.983	12.718
Erik	12.270	13.098	12.270
Diğer yumuşak çekirdekli meyveler	10.938	11.112	10.938
Ayçiçek	10.352	10.186	10.352
Susam	8.408	7.882	8.408
Sarımsak	7.438	7.089	7.438
Armut	6.848	6.228	6.848
Çekirdekli meyveler	6.649	6.625	6.649
Ayva	5.522	4.917	5.522
Vişne	4.984	5.944	4.984
Kabuklu ceviz	4.975	4.940	4.975
Trabzon hurması	4.838	4.770	4.838
Nohut	4.605	4.371	4.605
Soya fasulyesi	4.218	3.099	4.218

Diğer hububat	3.910	3.811	3.910
Biber (kuru)	3.392	3.714	3.392
Badem (kabuklu)	3.205	3.011	3.205
Fındık (kabuklu)	3.000	3.000	3.000
Keten tohumu	3.000	3.000	3.000
Bakla	2.800	2.791	2.800
Yaprak Tütün	2.340	2.473	2.340
Antep fıstığı	2.249	2.228	2.249
Jüt (hint keneviri)	1.781	1.789	1.781
Kolza	1.738	1.738	1.738
Kabuklu yer fıstığı	1.444	1.294	1.444
Çilek	1.245	675	1.245
Bezelye (kuru)	1.202	1.200	1.202
Mercimek	1.129	1.119	1.129
Limon ve lime	976	921	976
Çavdar	920	907	920
Darı	905	900	905
Biber (yeşil)	850	838	850
Bezelye, taze	811	814	811
Diğer yağlı tohumlar	809	900	809
Pırasa	798	887	798
Patlıcan	737	747	737
Sorgum	727	716	727
Narenciye	690	2.646	690
Diğer baklagiller	598	594	598
Fasulye (yeşil)	550	546	550
Diğer baharatlar	489	487	489
Marul ve radika	332	330	332
Biber (piper spp.)	315	313	315
Diğer yemişler	296	293	296
Greyfurt	141	140	141
Zeytin	131	130	131
Üzüm	129	128	129
Enginar	124	123	124
Mandalina	113	112	113
Yaban mersini	95	95	95
Diğer Meyveler	91	91	91

Kaynak: (FAO STAT, 2022)

VERİM

Ürün	2018 (hg/ha.)	2019 (kg/ha.)	2020 (kg/ha.)
Biber (yeşil)	77.870	81.536	79.794
Havuç, turp	65.960	71.158	77.829
Lahana	52.999	47.402	51.201
Diğer sebzeler	55.911	50.344	46.831
Karpuz	35.732	41.626	36.149
Soğan (kuru)	39.912	34.360	35.959
Enginar	34.472	34.862	34.637
Patates	33.686	34.639	33.950
Salatalık	37.140	36.262	33.874
Domates	37.848	36.008	33.396
Sarımsak	26.625	30.508	30.078
İncir	25.015	24.758	24.830
Patlıcan	23.392	23.404	23.647
Kabuklu yer fıstığı	18.685	21.874	22.492
Trabzon hurması	19.857	20.785	21.728
Frenk üzümü	20.512	20.488	20.464
Greyfurt	18.542	18.414	18.468
Ayva	17.905	17.274	17.429
Armut	19.116	16.355	15.965
Üzüm	15.754	15.348	15.196
Marul, radika	14.518	14.979	14.690
Kiraz	14.147	14.676	14.552
Narenciye	16.476	3.593	14.512
Vişne	12.878	10.939	14.175
Diğer taze meyveler	10.577	16.646	13.339
Fasulye (yeşil)	12.576	12.711	12.722
Mandalina	12.009	11.813	11.974
Kayısı	12.763	12.345	11.954
Diğer meyveler	11.478	11.604	11.604
Diğer yemişler	11.124	10.747	10.767
Diğer çekirdekli meyveler	10.872	10.704	10.763
Jüt	10.715	10.762	10.737
Çilek	9.487	10.490	10.714
Erik	9.643	10.160	10.602
Elma	11.520	11.408	10.455

Şeftali	10.285	10.356	10.344
Pırasa	10.194	10.147	10.167
Mısır	10.378	9.700	9.762
Badem (kabuklu)	7.157	7.111	9.735
Kabuklu ceviz	9.659	9.487	9.522
Sorgum	9.181	9.316	9.409
Diğer baklagiller	8.491	8.534	8.381
Çavdar	7.611	7.832	7.723
Limon, lime	7.060	7.058	7.083
Yaban mersini	6.896	6.863	6.937
Darı	6.799	6.947	6.927
Çeltik	5.246	4.847	6.188
Bezelye (yeşil)	5.956	5.978	5.932
Bakla (kuru)	5.342	5.478	5.549
Diğer yumuşak çekirdekli meyveler	4.664	4.532	4.593
Buğday	4.126	4.649	4.556
Biber (kuru)	4.202	4.308	4.415
Diğer bakliyat	3.837	3.976	4.115
Diğer yağlı tohumlar	2.122	2.957	3.792
Ayçiçeği	3.513	4.064	3.549
Diğer tahıllar	3.327	3.346	3.365
Pamuk	2.062	2.562	2.897
Bezelye (kuru)	2.918	2.853	2.873
Nohut	2.451	2.517	2.582
Yaprak Tütün	2.289	2.544	2.385
Soya fasulyesi	1.901	3.504	1.769
Susam	1.619	1.767	1.519
Arpa	1.239	1.453	1.483
Fındık (kabuklu)	1.237	1.205	1.218
Diğer baharatlar	1.047	1.051	1.043
Zeytin	930	915	908
Mercimek	910	908	873
Kolza	720	748	743
Biber	676	674	670
Aspir	525	533	485
Keten tohumu	333	333	333
Antep fıstığı	324	326	327

Kaynak: (FAOSTAT, 2022)

ÜRETİM MİKTARI

Ürün	2018 (ton)	2019 (ton)	2020 (ton)
Buğday	5.410.760	6.093.462	6.157.844
Patates	2.911.933	3.089.658	3.143.818
Pamuk	2.285.560	2.691.698	3.063.998
Havuç ve turp	2.185.113	2.769.613	2.876.031
Sebzeler (diğer)	1.215.779	1.946.732	2.028.056
Domates	2.284.217	2.120.120	1.928.508
Üzüm	1.589.784	1.603.308	1.606.942
Soğan (kuru)	1.464.488	1.242.045	1.256.085
Karpuz	1.836.959	1.232.460	1.254.443
Elma	1.130.335	1.124.017	1.148.455
Salatalık	857.076	855.058	812.728
Lahana	743.411	703.403	658.595
Kayısı	493.842	536.544	529.109
Mısır	413.165	421.273	475.341
Pirinç	221.089	314.659	293.451
Diğer taze meyveler	200.536	279.570	242.235
Sarımsak	254.857	216.272	223.719
Çeltik	147.466	209.878	195.732
Kiraz	172.035	175.861	185.068
Şeftali	161.930	188.772	184.265
Arpa	111.760	133.496	161.539
Erik	134.869	133.078	130.092
Armut	98.353	101.858	109.330
Trabzon hurması	98.906	99.144	105.122
Ayva	76.865	84.937	96.242
Diğer çekirdekli meyveler	72.485	70.914	71.563
Vişne	56.665	65.023	70.650
Biber (yeşil)	68.370	68.327	67.825
Diğer bakliyat	44.994	56.957	54.506
Diğer yumuşak çekirdekli meyveler	50.741	50.358	50.241
Kabuklu ceviz	48.148	46.864	47.374
Ayçiçek	26.672	41.398	36.736
Kabuklu yer fıstığı	19.302	28.305	32.478
Badem (kabuklu)	19.446	21.411	31.202
Jüt	18.922	19.253	19.122
Patlıcan	16.000	17.483	17.428
Bakla	15.059	15.288	15.536
Biber (kuru)	23.000	16.000	14.976

Çilek	5.607	7.081	13.339
Diğer tahıllar	12.500	12.750	13.156
Susam	9.578	13.924	12.774
Nohut	10.600	11.000	11.891
Narenciye	11.863	9.506	10.013
Aspir	4.212	8.637	8.885
Pırasa	6.402	9.000	8.113
Soya fasulyesi	11.399	10.858	7.460
Çavdar	7.078	7.104	7.105
Fasulye (yeşil)	7.030	6.940	6.997
Limon ve lime	5.168	6.500	6.913
Sorgum	6.766	6.670	6.840
Darı	6.289	6.252	6.269
Yaprak Tütün	5.570	6.291	5.580
Diğer bakliyatlar	5.052	5.069	5.012
Marul ve radika	4.907	4.943	4.877
Bezelye (yeşil)	4.824	4.866	4.811
Enginar	4.378	4.288	4.295
Fındık (kabuklu)	3.711	3.615	3.653
Bezelye (kuru)	3.493	3.423	3.453
İncir	3.252	3.169	3.203
Diğer yemişler	3.237	3.149	3.187
Diğer yağlı tohumlar	3.149	2.661	3.068
Greyfurt	2.633	2.578	2.604
Frenk üzümü	1.723	1.721	1.719
Mandalina	1.393	1.323	1.353
Kolza	1.265	1.300	1.291
Diğer meyveler	1.056	1.056	1.056
Keten tohumu	1.000	1.000	1.000
Mercimek	1.037	1.016	986
Antep fıstığı	744	726	735
Mantar ve trüf	650	650	660
Yaban mersini	662	652	659
Diğer baharatlar	511	512	510
Biber	211	211	211
Zeytin	119	119	119

Kaynak: (FAO STAT, 2022)

HAYVANSAL ÜRETİM

ÜRETİM (adet-ton)

Ürün	2018	2019	2020
Yumurta (Bin Adet)	7.425.629	7.723.665	7.742.862
Diğer kuşların yumurtaları (Bin Adet)	33.626	47.496	38.371
Tam yağlı inek sütü	10.415.660	10.662.305	10.930.078
Sığır eti	1.050.612	944.724	961.772
Kabuklu yumurta	415.835	432.525	433.600
Koyun eti	170.243	165.806	170.196
Sığır sakatatı	160.356	144.195	146.797
Sığır derisi	108.748	97.787	99.552
Tavuk eti	59.259	64.313	66.369
Yağlı yün	34.615	35.115	35.422
Sığır yağı	31.334	28.176	28.684
İpek böceği	17.912	21.374	20.942
Koyun sakatatı	20.507	19.972	20.501
Koyun derisi	19.733	19.218	19.727
Bal	12.578	13.002	13.358
Koyun yağı	6.964	6.783	6.963
At eti	8.015	6.290	6.775
Domuz eti	3.325	4.755	4.844
Diğer etler	2.526	2.566	2.554
Deve eti	2.901	1.959	1.943
Atların sakatatı	912	716	771
Domuz yağı	267	382	389
Domuz sakatatı	267	382	389
Tavuk eti	205	336	365
Deve sakatatı	415	281	278
Deve yağı	167	113	112
Hindi eti	-	-	-
Tam yağlı deve sütü	623	-	-
Tam yağlı keçi sütü	31.611	-	-
Tam yağlı koyun sütü	-	-	-

Kaynak: (FAOSTAT, 2022)

HAYVAN VARLIĞI

Ürün	2018 (Adet)	2019 (Adet)	2020 (Adet)
Tavuk	65.831.000	61.156.000	61.307.000
Koyun	17.774.700	18.197.800	18.829.200
Sığır	12.814.100	12.949.700	13.154.200
Keçi	3.805.800	3.709.100	3.629.600
Hindi	667.000	686.000	703.000
Arı (kovan)	574.153	598.975	603.775
Tavşan	507.000	542.000	582.000
At	242.470	247.071	253.625
Eşek	222.975	186.691	150.971
Domuz	58.856	54.810	52.430
Deve	19.426	19.961	20.447

Kaynak: (FAOSTAT, 2022)

ORMAN ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

Ürün	2018	2019	2020	Birim
Sunta	181.358	192.610	255.668	M ³
Diğer kâğıt ve karton	78.144	71.946	67.285	Ton
MDF/HDF	21.285	49.498	40.201	M ³
Kasa malzemeleri	49.978	45.070	32.075	ton
Biçilmiş ağaç hepsi iğne yapraklı olmayan	8.060	20.600	22.780	M ³
Odun dışındaki liflerden elde edilen hamur	17.300	17.890	21.358	Ton
Diğer kâğıt ve mukavva b.b.	20.732	15.911	20.430	Ton
Odun yakıtı iğne yapraklı olmayan	24.000	12.500	17.700	M ³
Ambalaj kağıtları	5.741	8.265	11.463	Ton
Diğer endüstriyel yuvarlak ağaçlar iğne	10.000	7.600	6.000	M ³
Baskı ve yazı kağıtları	4.901	3.970	5.103	Ton
Diğer lif levha	4.927	1.633	4.739	M ³
Kontrplak	15.315	1.264	4.335	M ³
Ev ve temizlik kağıtları	1.423	2.446	3.205	Ton
Baskı ve yazı kağıtları, kaplamasız, ahşapsız	348	1.110	2.790	Ton
Baskı ve yazı kağıtları, kaplanmış	1.522	1.410	2.134	Ton
Kurtarılan kâğıt	905	710	850	Ton
Kaplama levhalar	1.570	1.088	782	M ³
Odun kömürü	230	277	353	Ton
Gazete kâğıdı	2.142	673	193	Ton
Baskı ve yazı kağıtları, kaplanmamış- mekanik	3.031	1.450	179	Ton
Karton tahtası	270	254	112	Ton
Talaşlar ve parçacıklar	0	48	55	M ³
Geri kazanılmış tüketim sonrası odun	3	48	48	Ton
Kimyasal odun hamuru	7.400	7.400	0	Ton
Kimyasal odun hamuru, sülfat, ağartılmış	7.400	7.400	0	Ton

Kaynak: (FAOSTAT, 2022)

DIŞ TİCARET

Yıllar	İhracat			İthalat		
	Genel	Tarım	%	Genel	Tarım	%
2017	10,1	0,8	7,9	12,1	1,3	10,7
2018	10,9	1,1	10,1	17,3	1,7	9,8
2019	14,3	1,6	11,2	21,8	2,1	9,6
2020	13,1	1,5	11,5	19,9	2,3	11,6
2021	14,1	1,5	10,6	23,7	3,1	13

Kaynak: (Trademap, 2022)(Milyar ABD doları)

Dünya ithalatındaki payı **%0,1**, Dünya ihracatındaki payı **%0,1**

DIŞ TİCARET PARTNERLERİ

Özbekistan'ın Ürün İhraç Ettiği İlk 5 Ülke

ÇHC, Rusya, Türkiye, Kazakistan, Kırgızistan

Türkiye 3. Sırada

Özbekistan'ın Tarımsal Ürün İhraç Ettiği İlk 5 Ülke

Rusya, Afganistan, Kazakistan, ÇHC, Kırgızistan

Türkiye 8. Sırada

Özbekistan'ın Ürün İthal Ettiği İlk 5 Ülke

ÇHC, Rusya, Kazakistan, Kore, Türkiye

Türkiye 6. Sırada

Özbekistan'ın Tarımsal Ürün İthal Ettiği İlk 5 Ülke

Kazakistan, Rusya, Brezilya, Belarus, Ukrayna

Türkiye 6. Sırada

Kaynak: (Trademap, 2022)

ÖZBEKİSTAN'IN İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ

Ürünler	2017	2018	2019	2020	2021
Buğday veya mahlut unu	46,39	70,09	104,58	218,61	281,01
Taze üzüm	97,94	120,91	119,17	133,14	147,66
Fasulye (Vigna mungo (L.) Hepper veya vignaradiata (L.) wilczek türleri; kuru,	15,65	70,80	48,01	87,93	106,40
Diğer fasulyeler; kabuksuz (kuru)	29,04	50,24	101,48	89,27	88,98
Taze kirazlar (vişneler hariç)	67,03	141,04	52,57	60,48	84,86
Kuru üzüm	61,57	58,81	104,57	55,12	60,83
Domates, taze veya soğutulmuş	40,27	46,80	68,54	66,06	59,86
Taze şeftali, dahil. Nektarin	24,07	42,10	46,04	64,87	43,87
Taze hurma	43,28	34,08	32,84	48,60	34,44
Hayvan beslemede kullanılan müstahzarlar	3,36	4,39	12,19	17,53	33,27
Toplam	887,71	1.111,26	1.574,16	1.521,94	1.502,14

Kaynak: (Trademap, 2022)(Milyon ABD doları)

ÖZBEKİSTAN'IN TARIM ÜRÜNÜ İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 ÜLKE

Ülkeler	% Pay
Rusya	22
Afganistan	21,6
Kazakistan	15,1
ÇHC	10,2
Kırgızistan	8,8
Tacikistan	4,8
Pakistan	4,3
Türkiye	1,7
Ukrayna	1,2
Türkmenistan	1,1

Kaynak: (Trademap, 2022)

ÖZBEKİSTAN'IN İTHAL ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ

Ürünler	2017	2018	2019	2020	2021
Buğday ve mahlut	173,74	271,39	362,59	541,61	613,55
Ham şeker kamışı şekeri	304,17	30,71	193,02	42,67	319,69
Ayçiçeği veya aspir yağı ve bunların fraksiyonları	91,17	118,88	163,04	188,89	234,88
Yağ keki ve diğer katı artıklar	66,92	98,32	92,34	103,24	132,86
Bitkisel katı ve sıvı yağlar ve fraksiyonları,	41,40	51,05	62,71	36,50	95,85
Buğday veya mahlut unu	90,98	108,12	86,17	88,44	95,54
Kemikli taze veya soğutulmuş sığır eti	0,00	0,58	17,52	41,07	82,61
Hayvansal veya bitkisel katı/sıvı yağların yenilebilir karışımları veya müstahzarları	14,26	11,79	14,35	16,40	79,21
Damızlık için safkan sığır	29,90	40,27	52,32	78,58	74,10
Canlı sığırlar (damızlık için safkanlar hariç)	0,00	19,49	69,69	12,11	68,78
Toplam	1.349,28	1.700,04	2.085,97	2.301,67	3.150,12

Kaynak: (Trademap, 2022)(Milyon ABD doları)

ÖZBEKİSTAN'IN TARIM ÜRÜNÜ İTHAL ETTİĞİ İLK 10 ÜLKE

Ülkeler	% Pay
Kazakistan	34,2
Rusya	25,6
Brezilya	10,2
Belarus	3,4
Ukrayna	2,3
Türkiye	2,2
Arjantin	1,9
ÇHC	1,8
Almanya	1,2
Malezya	1,1

Kaynak: (Trademap, 2022)

İhracatta dünyada ilk sırada olduğu ürün grubu/ partnerleri; Yok

ORMAN ÜRÜNLERİ İTHALATI

HS Kodu	Ürünler	2017	2018	2019	2020	2021
440711	Çam ağacından kereste; uzunlamasına testere ile biçilmiş veya yontulmuş, dilimlenmiş veya yaprak halinde açılmış	0,0	303,2	264,8	253,9	270,7
441011	Ağaçtan yonga levha	63,9	98,1	92,7	79,5	133,4
441114	Ağaçtan orta yoğunlukta lif levha (MDF); kalınlık > 9 mm	26,4	45,4	51,1	42,4	62,0
441113	Ağaçtan orta yoğunlukta lif levha (MDF); 5mm < kalınlık <= 9 mm	34,1	50,1	59,9	41,7	61,7
481420	Duvar kağıtları, duvar kaplamaları; ön yüzü pürüklü, kabartmalı, boyalı,	20,8	29,0	38,4	37,0	53,5
Toplam		644,7	849,1	876,4	810,1	1.003,5

Kaynak: (Trademap, 2022)(Milyon ABD doları)

Orman Ürünü İthalat Partnerleri: Rusya %76,9, Çin %6,4, Finlandiya %2,9

ORMAN ÜRÜNLERİ İHRACATI

HS Kodu	Ürünler	2017	2018	2019	2020	2021
470610	Linter pamuğu hamuru	22,6	22,1	22,4	24,5	28,7
481420	Duvar kağıtları, duvar kaplamaları; ön yüzü pürüklü, kabartmalı, boyalı, desen baskılı veya dekoreli plastikle sıvanmış	0,0	0,1	1,9	3,8	8,9
441990	Ahşaptan mutfak ve sofraya için eşyas; bambudan ve tropikal ağaçlardan olanlar HARIÇ (2022 öncesi sadece "bambudan olanlar	0,0	0,0	0,1	0,2	5,3
441114	Ağaçtan orta yoğunlukta lif levha (MDF); kalınlık > 9 mm	0,3	0,5	0,5	1,5	3,9
482020	Müsvedde defterleri	0,0	0,0	0,0	0,2	3,5
Toplam		22,6	22,1	22,4	24,5	28,7

Kaynak: (Trademap, 2022)(Milyon ABD doları)

Orman Ürünü İhracat Partnerleri: Tacikistan %21,9, Kırgızistan %17,5, G. Kore %9,4

TÜRKİYE-ÖZBEKİSTAN TİCARETİ

Yıllar	İhracat			İthalat		
	Genel	Tarım	%	Genel	Tarım	%
2017	680,10	26,84	3,9	823,28	56,83	6,9
2018	951,46	30,89	3,2	795,55	22,34	2,8
2019	1.232,29	40,99	3,3	1.140,19	60,40	5,3
2020	1.154,33	38,98	3,4	969,98	36,30	3,7
2021	1.841,89	75,08	4,1	1.800,04	35,76	2,0

Kaynak: Trademap, 2022 (Milyon ABD doları)

TÜRKİYE'NİN ÖZBEKİSTAN'A İHRAÇ ETTİĞİ İLK 10 TARIM ÜRÜNÜ

Ürünler	2017	2018	2019	2020	2021
Kanatlı (Tavuk) eti, donmuş	1	0,5	2,9	2,4	10,3
Canlı bitkiler, dahil. kökleri ve mantar	0,3	0,5	1,6	2	9,2
Meyve veya fındık ağaçları, çalılar ve çalılar (aşılı olsun olmasın)	10,8	13,6	8,1	8,13	5,3
Ekim için mısır tohumu	1,1	0,8	1,2	1,8	5
Kanatlı (Tavuk) eti, donmuş, parçalanmamış	0,2	0,06	0,5	0,4	5
Hayvan beslemede kullanılan müstahzarlar	0,8	1,3	1,4	3,4	3,9
Kurutulmuş, kabuklu nohut "garbanzos"	0	0,007	0	0	3,2
Gıda müstahzarları, b.b.	0,5	0,9	2,4	2,6	2,9
Kakao içermeyen şekerlemeler, dahil. beyaz çikolata (sakız hariç)	0,5	0,4	0,7	1,1	2,9
Kakao tozu, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içermeyen	2,9	2,2	2,9	2,2	2,5

Kaynak: (Trademap, 2022)(Milyon ABD doları)

TÜRKİYE'NİN ÖZBEKİSTAN'A İTHAL ETTİĞİ TARIM ÜRÜNÜ (8 Kalem)

Ürünler	2017	2018	2019	2020	2021
Kuru üzüm	0,00	0,00	14,79	10,16	8,65
Geçici olarak korunmuş sebzeler ve sebze karışımları,	4,53	4,22	3,52	4,21	5,83
Kabuklu taze veya kuru ceviz	23,97	5,97	3,30	2,44	4,25
Buğday gluteni (kurutulmuş olsun olmasın)	0,00	0,00	0,00	0,05	2,16
"Kurutulmuş şeftaliler, armutlar, papaws ""papayalar", demirhindi ve diğer meyveler	0,20	0,43	1,12	1,26	2,08
Kabuklu taze veya kuru ceviz	19,83	5,97	3,37	2,01	2,01
Kabuklu taze veya kuru badem	2,82	1,17	3,84	5,61	1,94
Bitkiler, bitki parçaları, dahil. öncelikle parfümeride, eczanede veya ...	1,02	0,60	0,55	1,00	1,73
Kurutulmuş kabuksuz barbunya	0,2	0,085	1,5	1,2	1,2
Kurtulmuş, kabuksuz börülce	0,047	0,043	0,4	0,3	0,9

Kaynak: Trademap, 2022 (Milyon ABD doları)

TÜRKİYE'DEN ÖZBEKİSTAN'A İHRAÇ POTANSİYELİ YÜKSEK ÜRÜNLER

Potansiyel Ürün	Özbekistan'ın Dünyadan İthalatı (milyon \$)	Türkiye'den İthalatı (Milyon \$)	TR'nin Dünyaya İhracatı (milyon \$)	TR'nin Dünya İhracatındaki Payı	Özbekistan'ın İthalat Partnerleri
180690 Kakao içeren çikolata ve diğer karışımlar	64,2	1,4	416,4	Almanya %14,4 İtalya %11,1 Polonya %9,4 TR %2,6 (12. Sırada)	Rusya %83 Ukrayna %5 İtalya %3,2 TR %2,2 5. Sırada
020714 Tavukların dondurulmuş parçaları ve sakatları	47,1	11,9	325,5	Brezilya %34,8 ABD %22,6 Hollanda %7,1 TR %2,2 (9. Sırada)	Türkiye %25,3 Polonya %21,3 ABD %14,6
190531 Tatlı bisküviler	14,1	0,3	359,2	Meksika %10,1 Hollanda %8,9 Almanya %8,6 TR %3,9 (10. Sırada)	Rusya %77 Ukrayna %11,6 Kazakistan %4,1 TR %2,6
190230 Pişmiş makarna	14,7	0,009	49,7	Kore %17,9 ÇHC %15,8 Tayland %8,5 TR %1,2 (21. Sırada)	Kazakistan %68,2 Rusya %25,9 Kırgızistan %2,8 TR %0,1
080521 Taze mandarin ve mandalina	9,2	2,2	399,9	ÇHC %26,1 GAC %15,6 TR %12,3	Pakistan %34,1 ÇHC %24,7 TR %23,6
230400 Soya yağı küspesi	132,9	1,7	326,2	Arjantin %35,8 Brezilya %23,2 ABD %14,3 TR %1 (11. Sırada)	Arjantin %43,7 Letonya %19 Litvanya %16,8 TR %1,3 (7. Sırada)

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığınca "Trademap" verileri kullanılarak hazırlanmıştır, 2022

YATIRIM ORTAMI

Bukhoro- Agro Serbest Ekonomik Bölge

Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'nın 10 Temmuz 2018 tarih ve RP-3843 sayılı kararına göre düzenlenmiştir.

Hedef:

- Yatırım projelerinin uygulanması için yatırımcılar için uygun koşulların yaratılması;
- Kooperatifler oluşturarak hidroponik teknoloji kullanarak seraların düzenlenmesi;
- Tarım ürünlerinin ihracatını desteklemek için lojistik merkezlerin oluşturulması;
- Yetiştirilen ve işlenmiş ürünlerin standardizasyonu ve sertifikasyonu için koşullar yaratmak;
- Tarım sektöründe personel yetiştirmek.

Bukhoro-Agro SEB katılımcıları için, çekilen yabancı yatırımların hacmine bağlı olarak vergi avantajları:

300 bin USD'den 3 milyon USD'ye – 3 yıl için

3 milyon USD'den 5 milyon USD'ye – 5 yıl için

5 milyon USD'den 10 milyon USD'ye – 7 yıl boyunca

10 milyon USD ve üzeri – 10 yıl için

Katılımcılar, yukarıda belirtilen dönemde küçük işletmeler, arazi vergisi, gelir vergisi, emlak vergisi, hedeflenen devlet fonları için tek bir vergi ödemekten muaf. Ayrıca, katılımcılar; teçhizat, hammadde ve malzemeler için de vergi ödemesinden muaflardır.

Yatırım fırsatları

- Yoğun meyve bahçelerin oluşturulması;
- Seraların oluşturulması;
- Meyve ve sebzelerin işlenmesi için tesislerin oluşturulması;
- Düşük sıcaklık depolama birimlerinin oluşturulması;
- Paketleme ve ambalajlama;
- Lojistik merkezlerin oluşturulması;
- Kooperatiflerin oluşturulması - sıfırdan nihai ürüne kadar olan döngünün sağlanması, tarım ürünlerinin üretim, depolama, işleme, kurutma, paketleme ve ihracat hacminin artırılması;
- İhracat amaçlı ürünlerin muhafazası ve ürünlerin fermantasyon yoluyla depolanması: şarap, bira, sirke, maya, alkolsüz içecekler;
- Doğal meyve ve sebzelere dayalı içecek, meyve suları ve konsantrelerin üretimi;
- Süt ürünleri üretimi: süt, süzme peynir, aromalı yoğurt, işlenmiş ve sert peynirler, dondurma, sütlü tatlılar;
- Et ve süt ürünlerinin üretimi ve işlenmesi için modern hayvancılık komplekslerinin oluşturulması;
- Gıda katkı maddeleri üretimi;

- Fırın ve şekerleme üretimi;
- Gıda ürünleri depolama ve paketleme araçlarının üretimi: metal kutular, aseptik ambalajlar, oluklu kutular, çevre dostu ambalajlar;
- Gıda endüstrisi için ekipman üretimi;
- Tarım makinalarının üretimi;
- Paketlenmiş gıda, alkolsüz içecekler ve paketlenmiş içme suyu;
- Bebek maması üretimi.

8. Ulaşım

Kayıtlı hava taşıyıcılarının sayısı: 2 (2020)

Hava taşıyıcıları tarafından işletilen kayıtlı uçakların envanteri: 34

Kayıtlı hava taşıyıcılarında yıllık yolcu trafiği: 3.056.558 (2018)

Kayıtlı hava taşıyıcılarında yıllık yük trafiği: 89,43 milyon (2018) mt-km

Sivil uçak tescili ülke kodu ön eki: Birleşik Krallık

Toplam havaalanı sayısı: 13 (2021)

Boru hatları 13.700 km gaz, 944 km petrol (2016)

Demiryolları toplam: 4.642 km (2018)

Karayolu toplam: 86.496 km (2000)

- Asfaltlanmış: 75.511 km (2000)
- Asfaltsız: 10.985 km (2000)

Su yolları: 1.100 km (2012)

Limanlar ve terminaller

Nehir liman(lar)ı: Termiz (Amu Darya)

Kaynak: (InvestUz, 2022)

KAYNAKÇA

- Anonim a. 2022. *Özbekistan Ülke Profili*. Ticaret Bakanlığı Resmî İnternet Adresi:
https://ticaret.gov.tr/data/5ef20f4213b876b1f88518d8/%C3%96zbekistan_2022.pdf
Erişim tarihi: 22.08.2022
- Anonim b. 2022. *Özbekistan Pazar Bilgileri*. T.C Ticaret Bakanlığı Resmî İnternet Adresi:
https://ticaret.gov.tr/data/5ef0766c13b8761ddcfd250e/%C3%96zbekistan_Pazar%20Bilgileri.pdf Erişim tarihi: 01.09.2022
- DAİB. 2022. *Özbekistan Ülke Raporu*. Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği Resmî İnternet Adresi:
<https://daib.org.tr/Medya/Docs/DA%C4%B0B%20%C3%9Cİke%20Raporu%20%C3%96zbekistan.pdf> Erişim tarihi: 03.09.2022
- Dışişleri Bakanlığı. 2022. *Özbekistan Ülke Künyesi*. T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Adresi:
<https://www.mfa.gov.tr/ozbekistan-kunyesi.tr.mfa> Erişim tarihi: 01.09.2022
- Dünya Bankası. 2019. "*Farm Restructuring in Uzbekistan: How Did It Go and What is Next?*".
Dünya Bankası Resmî İnternet Adresi:
<https://documents1.worldbank.org/curated/en/686761549308557243/pdf/134322-WP-P162303-PUBLIC-Report-Farm-Restructuring-in-Uzbekistan-eng.pdf> Erişim tarihi: 02.10.2022
- Dünya Bankası. 2022. "*Climate Change Knowledge Portal*". Dünya Bankası İklim Değişikliği Bilgi Portalı Resmî İnternet Sitesi:
<https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/uzbekistan/climate-data-historical> Erişim tarihi: 14.08.2022
- FAOSTAT. 2022. *Faostat Veritabanı*. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü Resmî İnternet Adresi: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/RL> Erişim tarihi: 03.09.2022
- InvestUz. 2022. *Özbekistan Yatırım Ajansı*. Özbekistan Yatırımlar ve Dış Ticaret Bakanlığı Resmî İnternet Adresi: <https://invest.gov.uz/> Erişim tarihi: 09.12.2022
- Resmî Gazete. 2022, *Resmî Gazete Arşivi*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmî Gazete Arşivi: www.resmigazete.gov.tr Erişim tarihi: 17.08.2022
- TOB. 2022. *Anlaşma ve Protokoller*. Tarım ve Orman Bakanlığı, AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmî İnternet Adresi:
<https://www.tarimorman.gov.tr/ABDGM/Menu/74/Anlasma-Ve-Protokoller> Erişim tarihi: 14.08.2022
- Trademap. 2022. *ITC Trademap veritabanı*. "International Trade Center" Trademap: www.trademap.org Erişim tarihi: 01.10.2022

Bu çalışma, Ülkemiz ve Özbekistan arasında tarım ve ormancılık alanlarındaki ilişkileri ortaya koyarken, Özbekistan'da yatırım yapabilecek Türk iş insanlarına yardımcı olmak amacıyla;

Tarım ve Orman Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, tarafından hazırlanmıştır.

Not: Kapak sayfasında yer alan QR kodu okutarak çalışmanın elektronik nüshasına ulaşılabilmektedir. Elektronik nüsha vesilesiyle çalışma içerisinde kullanılan, Ticaret Bakanlığı ve diğer kurumlara ait kaynaklara ilgili metinler içerisinde yer verilen linkler vasıtasıyla erişim sağlanabilmektedir.

Taşkent Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres:

Akademik Yahya Gulyamov Ko chasi.
No:87

Telefon Numaraları

Taşkent/Özbekistan
+998 71 206 22 70

E-posta

taskent@ekonomi.gov.tr

Taşkent Büyükelçiliği İletişim bilgileri;

Adres:

Akademik Yahya Gulyamov Ko chasi.
No:87

Telefon Numaraları:

Taşkent/Özbekistan. Posta kodu: 100047
+998 71 206 22 64

Acil Durum / Nöbetçi Telefon Numarası

+998 94 044 01 38

E-posta

embassy.tashkent@mfa.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için;

Mustafa UZ
Mühendis
İkili İlişkiler ve Protokol Daire Başkanlığı
0312 287 3360 – dâhili: 4628
mustafa.uz@tarimorman.gov.tr

Tolgahan BAHTİYAR
AB Uzmanı / Ülke Masaları Sorumlusu
İkili İlişkiler ve Protokol Daire Başkanlığı
0312 287 3360 – dâhili: 4633
tolgahan.bahtiyar@tarimorman.gov.tr